

Editorial

Monografia: «Divulgació de la química»

La divulgació de la ciència, i de la química en particular, ha adquirit en les últimes dècades una importància cabdal. Però, fins als anys setanta, el paper de la ciència en la societat era poc considerat i molt criticat, i la divulgació científica s'entenia com una activitat de transmissió del coneixement científic a un públic amb una bona cultura científica, no com una veritable comunicació científica per a auditoris no especialitzats, és a dir, per al públic en general. Els divulgadors o comunicadors científics es van esforçar a apropar els seus discursos als interrogants reals dels no-especialistes. Es va passar així d'una lògica de la difusió a una lògica de la comunicació.

En aquest canvi va ser fonamental la implicació dels mitjans de comunicació i de les revistes de divulgació científica, dels nous museus i centres de ciències, de les fires de ciències, dels programes de comunicació científica i dels departaments de comunicació de les universitats, així com dels centres d'investigació i de les empreses. El comunicador científic, que havia estat desemparat fins a aleshores, va esdevenir un actor principal, en convertir-se en una persona immersa professionalment en l'entorn de la divulgació científica i que actua com a mediadora entre científics i ciutadans. Encara actualment, el mateix científic o professor de ciències és qui dedica de forma altruista part del seu temps a aquesta activitat.

És clar que la comunicació científica és clau per al foment de les vocacions científiques, com també ho són els professors, veritable referent per als alumnes en la tria del seu possible futur professional.

En el monogràfic actual hem volgut abordar el tema de la divulgació de la química a través de vuit articles. Els dos primers situen de manera general l'esmentat paper de la divulgació amb un recorregut per diversos exemples o l'explicació d'accions realitzades, com ara un curs de formació. Aquests articles són «Divulgar la química: com, a qui i per què?», de Xavier Duran, director del programa *El medi ambient* de TV3 i de diversos llibres de divulgació, i «Los avances de la química y su impacto en la sociedad», de Luis Moreno-Martínez, professor de Física y química de batxillerat, i Bernardo Herradón, investigador científic a l'Institut de Química Orgànica del CSIC i director del curs que porta el mateix títol que l'article.

A continuació, en l'article «¿Depurar el agua en Almería? ¿Para qué? El uso de las controversias socioquímicas en la prensa», M. Rut Jiménez Liso i Naria C. Díaz Moreno, de l'Àrea de Didàctica de les Ciències Experimentals de la Universitat d'Almeria, tracten l'ús de les controvèrsies científiques amb el públic en general i també a les aules, i reflexionen sobre les dificultats de comprensió entre científics i periodistes com a punt de partida d'una divulgació que es transformi en comunicació científica com a procés educatiu.

Els dos articles següents aborden la divulgació química entre la recerca universitària i la docència a secundària. Martyn Poliakoff, Samantha Tang i Brady Haran, de la Universitat de Nottingham, i Pep Anton Vieta, de la Universitat de Girona, presenten a l'article «“The periodic table of videos”: an excellent bridge between university research and the high

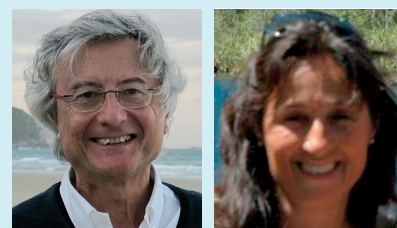
school chemistry classroom» una col·lecció de vídeos dels elements químics de la taula periòdica que tenen l'objectiu de desvetllar vocacions científiques entre l'alumnat, millorar la visió de la química i incrementar la cultura científica de la societat. Josep Duran, Pep Anton Vieta i Tania López, de la Universitat de Girona, i Terenci Corominas, de l'Escola Universitària ERAM, presenten a l'article «“UAU, això és química!”» un conjunt de vídeos de curta durada sobre temes del currículum de Química de batxillerat com una eina al servei dels professors de secundària que pot esdevenir una bona forma d'introduir o de finalitzar els temes de química a l'aula.

Finalment, els tres articles següents ofereixen recursos per a una divulgació de la química entre el gran públic i també per a la motivació de l'alumnat i la contextualització dels continguts. Fernando Ignacio de Prada Pérez de Azpeitia, de l'IES Las Lagunas de Rivas (Madrid), en l'article «Petardos, cohetes y mucha química», proposa utilitzar els efectes espectaculars dels petards i els coets com a recurs didàctic per a l'ensenyament de la química. L'article «Un espectáculo de química amb productes quotidians», de Josep Corominas, de l'Escola Pia de Sitges, mostra que la química es troba en els productes i els materials quotidians i proposa alguns experiments que evidencien reaccions i efectes sorprenents. Finalment, José Antonio Martínez Pons, de l'IES Las Lagunas de Rivas (Madrid), en l'article «El vi com a recurs didàctic», presenta el vi com a fil conductor d'un conjunt d'experiències per dur a terme a l'aula que són un exemple de contextualització de continguts, cosa que podria ser un exemple de context per apropar la química al públic en general.

Els articles del monogràfic han estat escollits amb la intenció de presentar una varietat d'aportacions que orbiten al voltant de la divulgació de la química. Volen transmetre la passió dels autors per la comunicació científica i qui sap si encomanar-la al lector.

Josep Duran
Coordinador de la monografia «Divulgació de la química»

Aureli Caamaño i Fina Guitart
Editors d'Educació Química EduQ